

AKATALPA

Temmuz 2002

Sayı : 31

YAZLAMA

Bursa'da bir grup arkadaş bizler son on yılda birlikte oluşturduğumuz bir haleyle sokak kırlangıçları gibi yaşadık. Uzmanlar araştırırlarsa sokak kırlangıcı gibi bir varlık türünün olmadığını görürler. Bizim durumumuza özgü bir adlandırma çünkü bu.

Hem 19. yüzyılın, belki 16'nın, bohemleriydik, hem de 20. yüzyıl sonunun bütün sorunlarına maruz kaldık; çarpıştık... Edebiyatın, sanatın, şiirin gökyüzündeki gündeminin sokakların, caddelerin gündemiyle bağdaşabileceğini ve buradan kendimize özgü bir yaşama biçiminin çıkabileceğini, hiç değilse kendimize gösterdik.

Bizans'la, Smrina'yla, Engürü'yle de; hatta hatta, Thrake, Troas, Aiolis, Lidya, İonia, Karia, Lykia, Mysia, Bithynia, Phrygia, Pamphylia, Isauria, Pisidia, Paphlagonia, Lykaonia, Kilikia, Kappadokia, Pontos Kappadokiası, Kommagene, Mesopotamia, Urartu, Gorduana'yla da elbette gizli ve gergin ve ince bağlantılarımız vardı... Ancak niceliğe ve ekonomiye verilebilecek ödünün en azını verdik. En doğrusu da belki karşılıklı beslendik.

Türkçenin ve şiirin ve edebiyatın geniş toprağındaki kardeşler, hepimiz kocaman bir gövdeyiz, her birimiz özgür bireyiz. Sesimiz, rengimiz, kokumuz yeryüzünün ve sürekli bir yazın sesi, rengi, kokusu...

İyi yüzüyor musunuz?.. Pardon: duyuyor, görüyor musunuz?..

Alper Akçam, Nuri Demirci, Özlem Tezcan Dertsiz, Bünyamin Durali, Halim Hayal, Ayşegül İzmirli, Muzaffer Kale, Arif Madanoğlu, Betül Tarıman, İlyas Tunç, Serdar Ünver, İhsan Üren.

Muzaffer KALE

YARIM EV

Eve dönmek uzun zaman alır,
karanfili kalır odaların. Akılda
başlayan benzersiz sabah. Düşüncenin
yalnızca yaşanan yeri. Unutulmasın
yola çıkarken söylenen şarkı.

Epey gençtik yola çıktığımızda,
üzgün değildik. Sayılmazdık
sevinçli de.

Tam olarak, dilin bu kadar değişeceği
kimin aklındaydı. İlerledi
elimizdeki deniz. Uzadı
gemici fenerinin gecede bıraktığı iz.

Ev uzaklarda yanıp söniyordu bakınca.

Eve kolay dönülmez. Sürekli
çağırabilir balkon, çatıya oturan ışık,
üstüne bir şey almazsan hasta olursun
evde. Öteki odalarda sabahlar gece.

Ev içindir yalnız yaşayan insanlar.

Ev uzaklarda yanıp söniyordu bakınca,
düşlerden görünüyordu insanlar,
bir iki sayılıyordu, üç beş...
Yüzlerini değiştiriyordu. Çünkü
halkın yalancıları.

Üzgün değildik. Aşırı derecede
hayat geçiyordu dışardan.
Sevinçli de sayılmazdık,
geçenleri yaşadığımız için.

Eve dönmek uzun zaman alır,
karanfili dağılır odaların,
azıcık açık kalır kapıda gün.

DÜMEN VE GÜVEN

Halim HAYAL

Bazen olur bu, her şey yolunda gidecekmiş gibi görünürken büyü bozulur. Sular tersine akmaya başlar. Ne beklenmedik bir uyanıştır yanılmadan? Ve ne tuhaf avunma gerekçesi, değil mi; her şey yolunda gidiyormuş / gidecekmiş sanısı? Hipnoz hali sayılmasa bile güven ve dümen alışkanlığı...

Dışarıdan bakınca çok kolay. Herkes ötekine dışarıdan baktığı için... Herkesin olan bitene sadece tanıklık ettiği için kolay. Öyle ya, "ateş düştüğü yeri yakar". Ateşin seyircileri açısından her şey olağan seyrinde gibidir o nedenle. Genellikle öyledir ama alevin içinde olmakla çevresinde bulunmak aynı şey sayılmaz. Kesinlikle sayılmaz. Zira yanma duygusu yanarak algılanır, seyirle değil.

Bazen bu tür karıncalanmalar düşünce derinliğine çeker zavallı beynimizi. Şaşırtır. Bir yerde beklenmedik bir infilak olur ve koskoca sistem, tıkr tıkr işleyen sistem ayar bozumuna uğrar. Güncel bir örneğe, 11 Eylül 2001 miladidir. Amerikan hava taşımacılığının sorularla dolu aymazlığı. Aynı anda yedi uçak, sessiz sedasız kaçırılabilirmiş meğer... İki uçağın peş peşe dünyanın ikiz kulelerine, bir tanesinin de Beyaz Saray'a indirdiği darbeye yerle bir olmuştur her şey; ama önce "dümen" ve "güven"... Üstün teknoloji harikası 'uydu düzeneği' uyduruk bir oyuncak gibi ayaklara düşmüştür... Sistem ne korsanlıklara gebeymiş meğer

Şimdi ne olacak? Hiç kimse bilmiyor. Ya da yaşananları sahneye koyanlar bildiğini iyi uyguluyorlar. Senaryonun gerekleri sıkı bir disiplinle yerine getiriliyor. Ne olacaksa çoktan yazılmıştır herhalde.

Hayır, yeni küresel düzen konusunda ahkâm kesecek değilim. O işi yapan yüzlerce 'kalemşör' var memleketimizde. Yaşlı kıtımızda, hatta gezegenimizde. Naçiz düşünce çırağının aklını zorlayan "güven" ve "dümen" meselesidir. Bunca telekomünikasyon (bilişim-iletişim) ortamında üstelik, güç kendini koruyamıyor. Artık 'mesel' diye anılacak, 11 Eylül olayındaki, hava bocalamasıyla başa gelen "güven" gafı, bilinenlerden çok bilinmeyenler üzerindeki şaibeyi besliyor. Evet araç, yani uçak güvenli, rota (uçuş koridoru) güvenli, meteoroloji (hava) güvenli... Bu şu demektir: Koskoca tröst devî sabah mahmurluğunda ve elbette güvende. Ama ya "dümen"? İşte dünyanın şaşkınlığına neden olan soru; sabah yıldızlarını bile ürküten aymazlık anı (mı?). Kaçırılan uçakların dümenindeki bireylerle, dev "emperyalizm" gemisinin dümeninde oturan birey farklı. Misyonları farklı. Programlamaları da farklı haliyle. Ütopya-ları, rüyaları da... Demek ki iş dümeninde değil, dümendeki kişide. Hem sözcüğün, sözlük ya da ansiklopedik anlamı da öyle diyor: "Dümen; 1. Hava ve deniz taşıtlarının yatay bir düzlem içinde manevra yapmasını ve yönlendirilmesini sağlayan hareketli parça. 2. Yönetim, idare. 3. Hile, düzen, dalavera." (*Dictionnaire Larousse - Ans. Sözlük*. c. 2, s. 714, Milliyet Yay. İstanbul). Vakanın temel arzısı üçüncü maddedeki tanıya en uygunu değil mi sizce de?

Dümen ile güven arasındaki ses uyumuna takılmış, kapılmış değilim. İnsan yaşamının akışını düzenleyen iki önemli tanım, terim veya kavramı, sağduyu ve ironiyi elden (dilden) geldiğince güce, erke dolayarak düşünmek gerekir diyorum. Öyle yapmaya çalışacağım, söz.

Anlaşıldı: Dünyanın en büyük abisinin süngüsü de düşermiş demek ki. Bu çok acıydı. Dehşetliydi. Onca önleme rağmen gerçekleşti. Naklen gerçekleşti. "Süpermen" ortalıkta görünmüyordu ne hikmetse? Bizlerin çocukluğunu, ilk gençliğini hayranlık okyanusunda boğan bilimkurgu araç gereçleri neredeydi acaba? Hayatın anlamını birkaç saniyede unutturan kuleler vurgunu, daha büyük felaketleri, olası kazaları, kozmik, kronik bir o kadar da trajikomik 'katastrofları' düşündürdü insanlara. Ürpertti.

Televizyonlar "Seyircilerine" Dünya İş Merkezi'ndeki binlerce insanın enkaza gömülüşünü naklen verdi. Canlı yayın görüntüsü büyüülü camın büyüüsünü de sakatladı oysa. Büyüklüğünü zamana gömdü. Evet bir kez daha ateş düştüğü yeri yakmıştı... Düştüğü yer, sonuçta, orta düzeyde gelişmeye niyetli veya yoksul bazı ülkeler

oldu. Oluyor. Zira, dünyanın Kartel'i yıllardır uzayda kendi steril kolonisini yaratıyor. Temiz spermden, temiz tablet gıdaya ve prototip kentlerden cennet bahçelerine, büyük hayatı programına almış en baştan. Çünkü insanlar ikiye ayrılıyor nice'dir, yeryüzü sermayedarlarının nezdinde: klonlanabilir ve klonlanamaz olarak ikiye. Bu gerçek, otuz yıla kalmadan endüstriyel belgelenip itiraf edilecektir. (Biz görmeyiz, göreceğiz olan şimdinin çocukları hiç şaşırmasın.) Birileri, ateşte olmanın / bırakılmanın diyetini ödemiş hep, ödüyor. Ödeyecek. Önümüzdeki on yıllarca sanatın, edebiyatın, şiirin, öykünün, deneme ve resmin, romanın, müziğin temel izleği olacaktır, 11 Eylül 2001'le yaşanan, "dümen ve güven" sınavı.

Oysa dünya dönüyordu. Ülkemiz, kazanın ekonomik faturasını dümendekilere değil de yolculara ödetiyordu ama olsundu. İnsanlar günlük 'rutin' işleriyle meşguldü. İş olanlar, işini yitirenler, işini / izini yitirmenin şaşkınlığını hazmetmeye öyle de gayret ediyordu. At yarışları programa uygun yapılıyordu. (Birileri hep nal topluyordu yine o başka.) Futbol maçları, kıran kırana puan savaşında, şiddet dublörleriye arenada veya tribüneydi. Sinemalarda en taze filmlerle; erotik-polisiye, aksiyon versiyonu yaygın "Büyük Abi" kültürü dayatılıyordu. (Kültür hegemonyası, bir yanıyla bazı ülkelere hep ah çektiriyordu ya olsun). Hayat tekdüzeliğin ritmini bozmuyordu en azından. Amerika yerinde duruyordu. (Hâlâ duruyor ama bir başka türlü. Güven de dümen de şüpheli artık. Diken üstünde bir hayatı tanır gibi oldu yeni kıta) Şimdi dümendeki kaptan, dünya gemisini en uygun savaş alanına (pardon, uzay boşluğuna) indirecek, demeye kalmadan indirdi bile. Kim bilir kaç yıllığına? Öyle ya gerekçelendirme operasyonu tamamlandı sayılır. Yoksa gezegeni dogma kütlelerine çarptırarak mı demeli?

Her şey yolunda gibiydi. Günlük 'rutin' işler; işyeri-ev arasında başlayıp biten ömür parçası : Saatlerin belirsizliğinde mekik dokumakla. Sancı aşmayla biçimlendirilen günler öyle mi anlam kazanıyordu? Bu soruya yanıt vermek bir yaranın kabuğunu kaldırmak, yarayı kaşıyıp kanatmak gibi bir şey. Her şeyin düzgün bir yolda gittiğine ilişkin sanıyı ayırmıyor insan. Hayatla yüzleşmenin, sancıyı unutmamanın gerekliliğini.

Dünyanın, ülkelerin dümenindeki zatlar, kasalarından vazgeçip insanlığın iyiliğini düşünmüyor. Düşünmediği bir kez daha görüldü. Yıkılan, "Doğu Blok"u adlı düşmanı yerine, daha az ucube olanı, daha az yeşil ve daha ılıman yeninin konamayacağı kuşku götürmez. Anlaşıldı. Haliyle güven duygusunun da kirlendiğini, güvenin metropolleşme sürecine girip bunalımların kaynağına dönüştüğünü kimse yadsımaz.

Bireyin varoluş serüveninde üç temel öğeye gereksinmesi var; beslenme, barınma ve güvence. Tartışmasız en önemlisi, diğer ikisinin de sigortası sayılan "güvence"dir. "Güven; 1. Kendi yetenek, imkân ve şansına olan inançtan kaynaklanan cüret, cesaret. İtimat. 2. Korku ve kuşku duymaksızın bir kişiye, bir şeye inanma ve bağlanma duygusu. İtimat. 3. Herhangi bir tehlikeden uzak olma durumu. Emniyet." (*Dictionnaire Larousse - Ansiklopedik Sözlük*, c. 3, s. 992, Milliyet Yay. İstanbul) Ekleyecek bir şey bulamıyor insan. Güvenle yararlanılan açıklama öyle diyor.

Güven ve dümen sözcüklerinin içeriği epeyce zengin. Üzerine çokça ahkâm kesilebilir elbette... Hele bu postmodern kaos çağında. Dümeni doğru tutma gayreti, amaca yönelik yolculuk serüveni, insanoğlunun doğuşuyla başlar. Bireyin bilinçlenmeyle tanıştığı ve ölünceye değin etkisinde kaldığı "dümen" tanımı, ömrün omurgasıdır denebilir. Hayat rotasını tutturmada, iyilik ve güzelliğe, esenliğe ulaşmada en önemli araç... Güncelliği yitmeyen, insan bilincine gizliden gizliye hükmeden kavramdır. Birey için dümen kırmaktan (karardan dönme, bozulma, sapma gibi) kötü talih düşündürülemez o nedenle. Gayreti ve şansını doğru yönde gelişen, ilerleyen (başarılı olan) için "dümeni güçlü" denmesi boşuna değil. "Dümen" sözcüğünün "güven" sözcüğüyle göbek bağı düşünmeye değer. Hayatı, doğayı ve emeği, sağlık, barış ortamlarında kavrayıp var olma adına. Dingin sularla, dümen egemenliğiyle, güvenle yol alıp ömrünü anlamlı kılmak az şey mi? Güvenciniz eksik olmasın efendim. İyi dümen tutmalarınız güzelliklere ulaşsın. Şiir güvercinleriniz tepenizde dolaşsın. Zamanın pervanesi şiir yağdırsın gözlerinize. Bunca saçmalığın arasında en kusursuz duyumsanan şiirli andır. İnsan ruhunun en güvenli dümeni has sözdür. İyi şiir.

SULUSEPKEN

yersiz bir gürültüyüm suskun gözlerinde
Titanikler batırdığım buzdağı
nedensiz acıtmaların
başkentiyim çoktandır

ben hep kiracıyım sana
iş çıkışları değilim
kestane kokusu hiç
düzayak bir sokak olamadım
sesimle kışı farketmediğin

kaygan bir önsezi
senden güne yayılan
dolap bekleyen hırkayım giderek
başlıyor ellerinde
titrek bir sulusepken
gitmek zamanı,
kara çevirmeden...

Betül TARIMAN**YIRTIK DEFTER**

Baş ağrısıyım kapı önünde eski terlik
Kardeş yitince kan ter içinde yağmur

Fena aşığım kocaman dağ kocaman güller
Öylesine itaat ettim öylesine deli öylesine itiraz

İncecik kadınım saçlarım kızıl çoğalsın
Küçük bir sevince neden uzak pişmanlıktan

Yüzüme anlam yüklenmiş
Yenilğim çocukluktan değil çıkmazdan

Odalardım hazırlıksız sessiz kalabalık
Firkete kırıkları taziyelerdim ertelemeler

Bir şey daha olmalıydı söylenmeyen
Cevapsız sorular önceden sezilebilen

Seyirciydim kendime çokça yer gösterici
Ve dolu ve yağmur ve sokak

Matemdim sen gidince ölü hayal
Öylesine tereddüt öylesine yitik öylesine Pazar

Nasıl anlatabilirdim o anı bir gizdi
Bilgece bir tavrı vardı hikâyesi

Anlamı yitirdim, şarkıyı çoktan
Bazen bir çocuk bakar içimden akşam akşam

Bana artık bir oda bile fazla
Küflü bir gençliğe akıyor aynalar

O eski geçmiş bulamam diye beni
Tek tek topluyorum yırtık defterleri

AMERİKA, PABUCUMUN KENARI...

*-Bu şiire, 1991 Irak-Amerika Savaşı sırasında başlandı
2001 Aralık ayında bitirildi. 11 Eylül terörüyle hiçbir ilgisi yoktur.-*

Yalnız kovboyun;
nefret yağıyor,
kof gururuna ve damına...
Üşüyor iliklerine kadar benliği,
köpek enceği oldu psikopat kimliği,
kalbura döndü ünlü güvenlik örgütü.

Utan Amerika!
kendine bak ve ağıt yak!
Yürekli şairlerin yüzüne haykırdı:
-"Yıkılacaksınız!" dinlemedin onları...
O gün bu gündür:
varsılığınla övünüp avundun,
şair sözünü, serseri sözü sandım.
Amerika, pabucumun kenarı!

Amerika;
dolar kabadayısı, uluslararası soyguncu!
Göründü bak, mahşerin dört atlısı!
Topla pılımı pırtını, topla nallarını...

Haykırıyor şair Ferlinghetti:
-"Vietnam Nerede?"
-"Biz ŞimdiKkimiz?"
Yalvaç Ginsberg soruyor:
"Amerika, ne zaman bitireceğiz insanlarla savaşı?"
Yoksul ülkelerin biti Amerika;
otobanlarınla, gökdelenleriyle övünüp durma.
Söyle ne zaman insanlık için endişe duyacaksınız?
"Ne zaman bakacaksın kendine mezarlıktan?"
"Amerika, neden gözyaşı dolu kitaplıkların?"

Utan Amerika!
Yürekli şairlerin yüzüne haykırdı:
"Yıkılacaksınız!"
dinlemedin onları, serseri sözü belledin.
Amerika, pabucumun kenarı!

Amerika; çıplak meleklerin, playboyların,
mutluluk hıptı yutuyor,
esrar sarıyor, kokain çekiyor tonlarca!
Sevin Amerika:
Patronlarına çalışıyor borsalar;
yeni iş alanları açıyor sana dünya,
ve senin için kan döküyor uşaklar!

Övün Amerika. Kene Amerika!
Açık çeken ülkelere, delinen atmosfere aldırma.
Devam et soyguna, devam et: -Yıkılacaksınız!
Dünyanın baş belası:

-Amerika, Romalıları düşün!

SAĞANAK HALİNDE YAĞAN ŞİİR

Bünyamin DURALI

"Babam benim
yaralı kuşum
ölüme
taş söktüren gülüşünü
gurbetin alınına
kazıyorum..."

dizeleriyle açılıyor, C. Hüseyin Düz'ün 'Issızlığı Ne Tanımlar' (*) adlı şiir kitabı. Anıyorum onu; babasını yakınlarında yitirmiş biri olarak anlıyorum. Hüseyin'in 83'ten bu yana yazdığı şiirlerin hepsinin dibinde / doruğunda, kalınlaşa-kılcallaşa köpiyen "bir baba acısı damarı" var. Bu damar, onun varoluşsal gerekçesidir bir bakıma. (Bana öyle geliyor ki şiirinin miladı, babasının ölüm tarihine denk düşer).

Kıscak bir girizgâhtan sonra hemencecik şunu söyleyeyim: Meramım, Hüseyin'in şiirsel serüvenini nesnel bir eleştirmen / kuramcı merceğiyle incelemek değil. Böylesi bir çalışmayı, doğrusu kültürel / sanatsal yetilerim (de) kaldırı(a)maz. Ben, burada olsa olsa öznel / izlenimci bir düzlemde durarak, kimileyin denemenin insana sağladığı özgürlük ikliminin edebi / estetik olanaklarından; kimileyin de tanıtıcılığın yalın verimlerinden yararlanarak; *Issızlığı Ne Tanımlar*'ın estetik / poetik evreninde, gönlümün el verdiğiince, sere serpe gezinmeyi deneyeceğim. Ahkâm kesmeleri, hariçten gazel okumaları, kurum kurum kurumlanan güya bilimsel üst perdeden atıp-tutmaları devre dışı bırakacağımı peşin peşin söylüyorum. Bu çeşit haddini bilmezlerin genelde edebiyat özelde şiir oligarşisinin katmanlarında mebzul miktarda bulunduğu, kıvrım kıvrım kök saldığına da değinmeden geçemiyorum.

"bana seni sorsalar sözgelimi
şöyle derdim:
İçine okyanus sığın gemi..." (Güneşin İçindeki Gizli Serinlik s. 9)

Mehmet H. Doğan bir yazısında "...şiir yazarken bir şey anlatmıyor bir şey ispat etmiyor şair. Tersine, göstererek, duyurarak, belki de o güne kadar bilip görmediğimiz biçimiyle veriyor bize. Deyim yerindeyse gerçeği yeniden yaratıyor." (Şiirde Konu ve Anlam adlı yazı) diyordu. Hüseyin'den yukarda alıntıladığım iki dize, Mehmet H. Doğan'ın bu saptamasıyla uygunluk içinde, "okyanustaki gemi" imgesi, şaşırtıcı bir imgesel taşkınlıkla, "gemideki okyanus" a dönüş(türül)üyor. Bilincimiz, zihinsel kalıplarımız alışılmışın / yerleşğin / klişeleşmişin çeperi çatlatılarak allak bullak ediliveriyor birden. Montaigne'nin, ortalama şiir-üst şiir ayrımını temellendirirken belirlediği; "şiirin iyisi, olağanı aşanı, tanrısız olanı, kuralların ve aklın üstündedir." (*Denemeler*, Cem Yayınları 1980) argümanıya da tastaman örtüşüyor bu. Hüseyin aynı şiiri şöyle bitiriyor:

"şair değilim, öyle şiirden kokmaz gözlerim
-kül olmaya heves etmiş
meşeyim"

Bilhassa seçtim bu iki dizeyi. Birincisi, Hüseyin benim 20 yıllık arkadaşım. Nice yalazı bol yangını birlikte göğüsledik (göğüsledik mi) Nice yenilgilerde birlikte hüznüledik. Sözün özü: Hüseyin, "şair değilim öyle şiir kokmaz gözlerim" derken, ne kadar tevazu gösteriyorsa, "kül olmaya heves etmiş meşeyim" derken de sonuna değin erdemli ve hakikatli hayatın gözeneklerini saydamlıkla seriyor gözlerimize. İkincisi; Hüseyin, toplumsalcıdır her şeyden önce (toplumcu demiyorum) Gel gelelim, onu toplumsalcılığı, bağıranağa / buyurganlığa göz kırpmaz. İçten içe işleyen lirik / ironik bir akışkanlığı vardır yüreğinin; akabinde şiirinin. Savsözlerin dogmatik önermelerin, esasta kof söylemlerin görünüşteki yaldızlı çekiciliği kandırı(a)maz onu. Ol sebepten ki İsa'ya da Musa'ya da yaranamadı ömrübillah. Sağ, sol ve bilcümle bilmem ne cenahların imanından sual olunmaz müridi olmak kaygısından azade yaşaması (iyi ki böyle yaşadı) onun yüreğini ve beynini bağımsız kıldı ya, az buz bir haslet midir bu... Son çözümlenmede, demokrat duruşludur elbet; yoksulluğun, haksızlığın ve zulmün besin maddesi karşısında. Nedir, bu bağlamda bile ayrıksıdır o; kendine özgürlüğü dipdiri ve ayan beyandır. Tasavvufi / mistik öğelerden Divan şiirine, oradan Halk şiiri güzergâhına, derken İkinci

Yeni'nin devrimci biçim atılımlarına, 1970'lerden 2000'lere kadar yayılıp gelen şiirin tüm kırılma noktalarına uğraya uğraya; oralardan kendi damgasını özene bezene vurduğu bir mikrokozmuza kura kura koşturur durur. Adresi: gökkuşağı...

Yağmurcun şiirinde:

"bilirim umut yoktur akşamlarda" (s. 10) diye feveran eder. Sonrası, kuşuna yalvarır, "kon şu omuzuma anlat" der. Senin susuzluğun suyla biter amma, suyun susuzluğunu kimse bilmez. Bilirsiniz, filozof Tales'e göre evrende varolan herşey sudan türemiştir. Su, ilk madde; ana- kaynak. Varlık'a dirim veren ana öge. Herşey ve herkes ona hasretlenebilir ama ya su, suya hasretlenirse? Kıyamet kopar o vakit işte. Hüseyin, su motifine paradoksal bir kimlik yükleyerek, şiiri sanatsal felsefi katsayısını epey yükseltmiştir.

"umudun ve aşkın
unutulduğu ülke, Eylül
burada bütün mısralar
duvağına doyamadan ölür". (s. 11)

Çoğumuza bir kat acıdır Eylül; Hüseyin'e iki kat. 80 Eylül'ünde başlayan süreçte militan zorbalık, gemi azıya almış; vandalizm, zincirinden boşalmış, emekten haktan hukuktan yana duran herkesin üstünden buldozer gibi geçiyordu. Ülkenin dört bir köşesi "Kenanist totaliterizm" in esaretinden, vahşetinden inim inim inliyordu. Hüseyin, ilk gençliğinin tomurcuklarını donduran bu haki renkli şiddet odaklarının şerrinden şiirle kurtarabilirdi kendini. Öyle de oldu, şiirin serin, sağaltıcı sularına sığındı. Tuğla tuğla ördü orada muhalefet odacığının ıpsız duvarlarını. Kendini ve bilincini inşa etti durmadan. Derken 83 Eylül'ünde babasını yitirdi. Haki zulüm üzerine sarı ölüm oturdu. Katmerleşti acısı. Şiiri yangın yerine dönüştü. O demden beridir işte "burada bütün mısralar / duvağına doymadan ölür" demesi. Tamam da macerası bitmez Hüseyin'in. "elemden tarih"inin, "kem talih"inin:

"dışarda kolsuz bir gökyüzü
babasının mezarına her sonbahar
yüreğinde çiçek götürür
gözleri hıncahınç Eylül..." (Gözleri Hıncahınç s. 15)

Ölüm izleği, Hüseyin'in başat izleklerinden biri, belki de önde geleni. Ne var, ölüm salt nesnel bir olgu olarak kabullenilen, kapıyı çaldığında da buyur edilen bir sıradanlık hali değil. Yeri gelince toplumsal atardamarları patlatan bir delidolu yaşanırılık durumu; yerinde de, köküne değin felsefi bir femonen. Med-cezirleri vardır ölümün: trajik gerilimler odağında insanın tasarımlarını güzelim fantazilerini tuz-buz eden edimleri. Ütopyalara hallaç pamağı gibi atan akıldışlıkları. Öyle olmasaydı,

"şairler
tahammüden akıyor
ölüme" (Hüznengiz s. 18)

diyebilmenin hüznükâr anafonunu alımlamak ve dışa püskürtmek, kolayca benimsenen basit bir bükülme noktası olarak kalmaz mıydı?

"murâdım kaldı
binbir rüyâda
ey dallardaki acı!..." (Terzi Kuşları, s. 19)

Muradın kalsın Hüseyin, çünkü sen, dallardaki acıyla aynı yaştasın. Hüseyin, "sormayın sormayın şiirin ve güzelliğinin semti neresi..." (Serçe Parmağından Tutuşan Akşamlar, s. 21)

diyör ya, bana kalırsa kendi de bilmiyor bu sorunun yanıtını. Bilseydi, onca zamandır telef eder miydi ömrünü şiir uğrunda? İyi ki bilmiyor, böylelikle, homo-ekonomikus'lara inat, dirençle duruyor hayatın (ve ölümün) mor anlacında...

"mazi-güya bulut
yüreğim köz liman
ezâ..." (Mavi ve Ezâ, s. 24)

Philippe Sollers'e göre Edebiyat militanlık yapmaz. Savaş, kendi bedenindedir edebiyatın." Sollers'in 'edebiyat'ının yerini 'şiir'i koyarak

okuyalım o tümceyi, sonra da Hüseyin'in yukarıdaki üç dizesine dikelim gözlerimizi. Geçmiş ve şimdisiyle nasıl cebelleşiyor Hüseyin, nasıl hesaplaşıyor şiirselden bir kıymık ödün vermek şöyle dursun, şiirsel kaynağında yakalayarak:

*"sevmeyin!
o menekşe şaibeli
âsi..."* (Cinnet Çiçeği Menekşe, s. 26)

*"ayıştığı çekinmeden girmeli
portakal bahçelerinin koynuna...
kimseye hesap vermeden sevmeliyim seni
kuytuluklarda..."* (Kuytuluklarda, s. 27)

İlhan Selçuk, marjinal şairlerimizden Celal Sılay için: "Şiire gizemli bir üfürükçünün dua okuması gibi başlar" dermiş. Ben de Hüseyin için aynı şeyleri söyleyeceğim, yargımı biraz daha pekiştirerek yalnız: Hüseyin, şiiri bitirirken de gizemli bir üfürükçünün dua okuması gibi davranır. Örneğe şurada olduğu gibi:

*"kibir kumaşlarından libaslar
yer bitirir içindeki adamu..."* (Uzlet, s. 58)

Doğa tutkunudur Hüseyin.
"külden boynuma sarılın yağmur" (Kar Yağdı mı İçi Isınan Orman, s.31) derken, acısını yağmurla yumuşatma çabasında besbelli. Şair de insan; eksikli-gedikli bir varlık, önünde sonunda. Zaafsa zaaf, o da küser insan soyuna. Tutar doğaya sığmır o vakit, diyelim yağmurla onarr incinen yerlerini. Yakışır:

"acı çekmekte öncelikli rüzgârlar - evet-" (Çok Umumlu Çiçeklerden Kurulu Oda Orkestrası, s.34)

Şiirin dili, kimileyin yalınlıktan da öte. İnkelliğin, primitifliğin dilini önemser ve önceler Hüseyin. Burada acı çekme önceliğini, rüzgârlara vererek, doğayı (dolayısıyla ilkelliği), insandan daha kadim ve tarihsel kılıyor. Bir tür kutsama halî. Şiirsel bir vecd içinde. Modernitenin git git postmodernitenin palazlandığı yoz, kültür(süz)leş(tir)meye doğacı bir tepki belki de...

Hüseyin,
*"ağaçlar kahkahadan kırılır
şiire akışır kuşlar, yapraklar..."* (Uzamsız Gömütümün Gökçül Konuğu, s. 35) biçimindeki çoşucu dizelerle ise şiirini büsbütün doğanın dizginlerine bırakır artık. İster psikolojik, ister felsefi düzeyde deyin, ama bir özdeşleşme var burada; doğanın insanal bir kimlikle sunulması. Yaşanan yığınla acıdan, çekilen tümenle çileden sonra insandan, hadî ümit kesmek demeyelim de soğumak biçiminde somutlaşan bir tür yüceltilmiş doğa severlik. Olumlu bir eğilimdir. Çünkü doğa, saflığın / el değmemişliğin simgesi. Hele bu şiirde.

Hüseyin, "lirik intihar" imgesini kullanıyor, "Yağmuru Mihenktaşına Vurmak" şiirinde. İntihar, toplumsal olduğunca felsefi bir sorunsal. Çağlarca uğraştırmış filozofları, sanatçıları, bilginleri. Biliyorum, Hüseyin metafizik konularla (ontolojik anlamda) öteden beri ilgilidir. İntihara bakışında da felsefi bir tutamak kesinlikle vardır. Ne ki, intiharı lirikleştirerek, daha çok şiirsel bir titizliğin yansıması gibi geliyor bana. Öyle ya, benim bildiğim Hüseyin, sözcüklerin, terimlerin, kavramların, imge sistemlerinin, nesnel karşıtlıklarının dünyevi görüntülerinin olmasını şart koşmaz. Onların "kendinde güzel" olmaları, yetesiye anlamlı / anlatıcıdır bazen.

"bak nasıl bir rüya bu: su bahtsız" (Çıramoz, s. 45)

Marcuse, "Dil (anlatım), bireyselleştikçe, özgürlüğün miktarı artacaktır" der. Hüseyin'in yukarıdaki dizesinin bireysel edası, Marcuse'ü doğruluyor: Bilinçaltı kanallarda gerçekleşen rüyanın, bahtsız su ile sembolize edilmesi, soyuttan somuta ve somuttan soyuta akış, diyalektik bir geçirgenliği / dönüşümü algılatıyor bize. Özgürlüğün çoğal(tıl)masıdır bu.

*"elimi bırakma çocukluğum
rüya da olsa elimi tut
yoksa bu gül pazarında kaybolursun
papaşyalar nem kapar bulutlardan
mazi dut silkeler bahçede
ay damlar yapraklardan
yoklara karışırın,
bir güzel nisan akşamında"* (Buluksam..., s.47)

Şiirin şahikalarında dolaştırıyor bizi Hüseyin. Çocukluğu, her has şairdeki gibi, onun da sermayesi. "gül pazarında kaybolur"sa çocukluğu, şiirinin kökleri kuruyacak, yaprakları solacak sonra, bunun bilincinde. Her şey alınıp satılıyor gerçi; duygular, sevgileri, çiçekler... hepsi birer meta, birer moda simgesi veya objesi. Baksanıza, "gül pazarı" bile var; hiç değilse "çocukluk" kalsa. "bir güzel nisan akşamında" şairi yüz üstü bırakıp "yoklara karış"mamalı çocukluk. Yoksa, Hüseyin Düz'dür o: "göğü esirgenmiş bir kuşun bakışları" (Sensizliğimin Deltası, s. 48) altında mahvolur gider.

*"ağustos! - ne yapsam -
ağlamaklı
küçük bir kız çocuğu
oluyordu..."*

diye diye ağlar durur içine.

Dil konusunda, sonuna değin özgürlükçü, demokrat bir tavır sahibidir Hüseyin. Dil polislerine ibret dersleriyle doludur yazdıkları. En yeni sözcükleri de kullanır, kültür kaynaklarımızın asırlardır biriktirdiklerini de. Zerre kompleksi yoktur ki, Osmanlıdan devrolan dil mirasına sırtını dönsün. Tersine, alır o sözcükleri, öyle bir evirir çevirir ki bir tür hayatiet yükler yeniden onlara. Öyle ya, dil, sadece söylenen, yazılan bir şey değil. Başlı başına tarihsel / kültürel değerler manzumesi. Çağrışım gücü var dilin, organik / birikimli bir gövdesi var, nasıl yadsıyabiliriz. Örneğe:

*"kibir kumaşından libaslar
yer bitirir içindeki adamu..."* (Uzlet, s. 58)

dizelerindeki 'libas' yerine 'giysi'yi koyun bakalım, şiirdeki mimari / içsel örgü, paldır küldür nasıl çöker görürsünüz o vakit. Kaldı ki kibirli olmak, insan soyunun ezeli bir niteliği; onun olumsuz kumaşı, tarih öncesi çağlardan kalma değil mi?

*"civa gibi iniyorum
parmak uçlarıma doğru..."* (Cehennem Mesaisi, s. 50)

*"biliyorum: -şairdi ya da karşılıksız sevdi
hayatın dibine
külçe gibi indii!"* (Cehennem Mesaisi, s. 52)

*"bak buz gibi soğudu bu hayattan
bu dağların maralı
ey mutlak isyan!"* (Mutlak İsyan, s. 56)

Yukarıdaki üç alıntı yeter, artar bile Hüseyin'in şiir omurgasındaki lirizmin payını göstermeye. İyi şairlerin çoğunda hatırı sayılır bir yeri vardır lirizmin. Şiirin can suyudur lirizm. İnsanı alır götürür ve çarpır insan soyunun duyarlı kavşaklarına.

'Eylülçe' bir tür "kargışlama" aslında, öyle görünme de. Başta da demiştim: Eylül, Hüseyin için bize kıyasla iki kez zalim. Ol sebepten ki adları *eylül* de *eylülçe* de olsa, başka bir şey de olsa, tüm şiirleri "eylülce'nin dili"nden söylenmiş, yazılmıştır onun. Şunu iyi vurgulamalı: Hüseyin'in şiirlerinin mayası / harcı merhamettendir. Nedir, soyut / sanal bir merhamet değildir, somut ve politiktir ama dümdüz, dogmatik, didaktik bir politikliğe kesinlikle yüz vermez o. Onca bireysel görünümüne karşın dünyanın (ve evrenin) altüst oluşlarını, ilginde kemiğinde duyumsar. Mahveder ve mahvolur.

*"keşfettim kendi hayatımı
kül etmenin
çileli ilmini, -şiiri!"* (Kül ya da Kül, s.61) derken de

*"menzile çok var daha
yüreğindeki esrarlı mısraya..."* (Barutla Değil Baharla Karılmıştır..., s. 66) diye çağıldarken de öyle

Bitirirken, bu iki dizesindeki yürek kamaştırıcı güzellikler için ayrıca kutlamalıyım Hüseyin'i. Özellikle de bu iki dizeye katman katman anlamları yetkinlikle sığdırabildiği için. Hüseyin, katiyen rasgele kurgulamadığı bu dizeleri, ince eleyip sık dokuyarak yazdı. Hayatını şiire taşı(n)r görünüyor ya yanı sıra hayat(lar)ımızı taşı(n)yor.

Hüseyin'in şiiri, içinden bir veya birkaç kesit alınmasına hiç elverişli değil. Şiirin tematik bütünselliği zedeleniyor bir yerde. Çünkü sağnak halinde yağın bir şiirseldir yürürlükte olan. Böyle şiirler, parçacılığı, bohçacılığı kaldır(a)mıyor. Ürünleri tümüyle örneklemeye kalkışsak, bu kez de nice gümrak şiirle tanışmaktan yoksun kalacağız.

Hüseyin'in şiirsel serüveni olanca haşmetiyle sürüyor. Sürecek de... Okuyun onun kitabını: Dünyanın pisliğinden, sisinden, pusundan arınmak için..

(* İssizliği Ne Tanımları, C. Hüseyin Düz, Can Yayınları 2001

TERK ŞİİRİ

Borandı, pus'tu, yoktum
Pustum derin...

İçim hırka eğnime!

Ordan nere giderim
Bile içim?

Belki annem dizine!

Ah size, ne ki yerim,
Etsem sebil...

Bir daha mı dönerim?

Arif MADANOĞLU

SAKLI SULAR

kötü çeviri bir tirat
anlam şaşı
saklı sularda
dışavurum sıkıntısı

gitme kal, dedim özüme
mavi sözdiziminde kırmızı özne kal
nariçi sevilgen güzel
zaman tez akıp gidiyor
yatıya kalalım dilde
gözleri kıskırtıcı, elleri çalışkan olanla
soğumasın aramız

sel elinden kütük kaparak
kotardım günü
alevin ve közün tortusu
böyle böyle idare ettim bir zaman

hançer ile ipek arasında seferi olarak
imge dervişiyim ben
ipek giydim çelik yelek yerine
hançerim gümüş savat
hançerin öptüğü yerde gül bitmez ama
im kalır, im kalır, sonra sevgim kalır andaç

kıyısız bir okyanus gibi
yüze yüze bitiremediğim hayat
sevmelerin ustası, ölmelerin acemisiyim ben
ağaçkakan kuşundan yurt edinmeyi
serçeden yerleşik kalmayı öğreneceğim
sil baştan

kötü çeviri bir hayat
atlasım çöle meyilli
atlasımda kanlı sürek
derken zemberek koptu ama
zaman işliyor

saklı suların dışavurumu
can çekişen çayır çimene
andaç olur

YELEK

sonunda dikildi yeleğim
arkası astarlık kumaş
önü balıksırtı, sıçan ölüsü

giyindim
ucu zincirli zamanı koydum cebine
kuruldum hayata
bir armağan oldum

görsün diye
önünden geçtim babamın
yolu sordum, bahane işte
çok eski bir resmine bakar gibi baktı bana
dudağında ağlamayı andıran bir gülümseme

dağılan bir sinemanın arka kapısında
üç sarı yirmibeş kuruş
ve kesilmiş bir bilet vardı avcunda
çıplaktı
yeleğiyle yer ayırmıştı içerde bana

upuzun, تنها bir iskelede, yan yana
aradık birbirimizi
o parmaklarıyla oynadı
ben, onun dudaklarıyla içtim sigaramı

omzuma attığı elinden belli
yaşıt olacağız birkaç yıl sonra

İlyas TUNÇ

HER ŞEYDEN BİR ŞEY KALIR...

kalır...
küflü bir gül, bir tırtıl sevinci, kıvrıntısı bir bulutun... her
şeyden bir şey... eğreltilerden, çekirgelerden, kınkanatlı
böceklerden... her şeyden... çok eski bir ürperti, mekan bilmez
bir telaş, tuhaf bir korku gibi... her şeyden bir şey... lir kuşları
çıkıverir çalıhtan, korsanlar terk eder körfezleri... ne kalır !
sobelenmiş bir bakış, bir tekne iskeleti, ölgün bir fener belki...

ya benden ! ey batık amfora, dalgın balıkçıl ! unutulmuş
incelik ! ya benden... su geçirmez bir saflık, zarsız bir çekirdek
kalır... her şeyden bir şey kalır... anofeller uçar, sıtmalar kalır;
salgın geçer sinsi bir virüs... en çok da sabır kalır iyi
örümceklerden, tanrılardan uysal bir öksüzlük ya da... ey yengeç
fosilleri ! tebeşir zamanlar ! ey sahipsiz larvalar ! ya benden... ya
benden ne kalır ! kanlı bir pıhtı, bir ölüm öpücüğü, paralel
doğrular kalır...

her şeyden bir şey...
kalır

SESTEN GERİYE KALAN

Alper AKÇAM

Önce Âşık Veysel... Çocukluğunda çiçek hastalığına bıraktığı görebilme yetisini gözlerinin karanlığında da sürdürebilen bir ses, söz ustasıydı Veysel. Önce onun yaşamına tanıklık etti bizim kuşak... Eğitimsiz, okulsuz, ışksız kalmış tek bir canda nasıl onlarca milyonluk Anadolu'nun ses verebildiğini izledik. O koca bilgeye ölünceye değin nasıl hak ettiği değerini verilmediğini, çağdaş geçinen sanat ve ekin odaklarının yadsımayla, öykünmeyle genç kuşakları kendi sosyal varlıklarının dışına nasıl sürüklediklerini yaşayarak gördük.

Altmışlı yılların başı olmalı... Kırıkkale Tınaz İlkokulu'nun toz kokulu toplantı salonunda, Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenlerin koltuğunda kürsüye çıkan Veysel'i dinliyoruz. "*Karnın deştik kazmayman belinen / O yine karşıladı bizi gülünen...*" Çok azımız anlayabilirdi ondaki derinliği, bilgeliği... Yıllar sonra Ankara İçcebeci Uzungemiciler sokağında yitirdikleri taşındıktan sonra da yıllarca bombalanması sürdürülen bir evin kapısıdır Veysel. O evin alt kat komşusu, o zamanlar TRT çalışanı ve Veysel'le ilgili tek kısa siyah beyaz film çekimini yapabilmış Erdoğan Alkan'ın kolunda...

Çok geçmeden sessiz sedasız ayrıldı Veysel aramızdan. Anadolu'nun kara toprağı gerçek dostunu, sevgilisini büyük bir hoşnutlukla aldı koynuna. Çiğdemler, nergisler ve bizler yetimler gibi bakakaldık arkasından...

Sonra diğerlerine geldi sıra... Veysel'den onlarca yıl sonra, Bursa'nın merkezinde belli akşamlarda türkülere kucak açmış bir yerde, genç bir sestem art arda Mahzuni türküleri istiyoruz. Bir şeyler olacak gibi... Yanımdaki dostuma, "Şöyle etkili, yetkili bir yerde olsam, yapacağım bir şey var biliyor musun, diyorum... Şu anda yaşayan ve yeterince anlayamadığımız, değerlendiremediğimiz üç adı bir araya getirmek... Âşık Mahzuni Şerif, Ali Ekber Çiçek ve Neşet Ertaş... Onları birlikte dinlemek, onlarla söyleşmek..." Haftasını doldurmuyor dileğim; dilekler yerine yaşamın acı gerçekliği öne çıkıyor; Mahzuni Şerif'i kaybediyoruz.

Tanışıklığının tarihinden emin değilim Mahzuni Şerif'in sesiyle. Altmışlı yılların sonu da olabilir, yetmişli yılların hemen başı da... Üniversiteye başlamış, ananın babanın öğretmenliğine, kentte geçmiş onca yıla karşın köylülüğü ağır basmış bir genç için olağanüstü karmaşık toplumsal açılış içinde bir çekim noktası, ayrı özellikleri olan bir sestem o. Hem sesinde hem sözünde olağanüstü derinlikler, şiirsel imgeler taşıyan bir güç... Ancak yaz için, yeniden baba ocağına, kentten köye döndüğünde, öğretmen okulu öğrencisi akrabadan birinin pilli plakçalarında bambaşka bir anlam kazanacaktır Mahzuni. Kuzeydoğunun iki bin metre yükseklikteki bir yayla evinde, tepedeki camı kırık küçücük pencereden yıldızlar ışımaktadır geceye... Kente göç uç vermiş bir yandan... Kentlerde öldürmeler, gösteriler, grevler, köyde duyumsanmaya başlanan bir yoksullaşma süreci, yakın kasabalarda kapatılan öğretmen okulları, art arda açılan İmam-Hatipler... "*Sanki ömrüm bir bilmece / Bitmez tükenmez geceler*", ya da "*Mevlam gül diyerek iki göz vermiş / Bilmem ağlasam mı ağlamasam mı...*"

Hemen sonraki yıllardan birinde, 12 Mart darbesi sonrası Bingöl'ün Genç ilçesinde geçici bir görev... Kuzeydoğu yaylalarından sonra olağanüstü sıcak bir hava... Nemsiz, kurutan esintilerle saatlerce yürüdüktan sonra ulaşılabilen yolsuz, ışksız dağ köylerinde, memur evlerinde; karayağız, gün yanığı ve her türlü acıya sessizlik anıtı gibi direnmeyi günce yapmış insanların içinde aynı sesi dinliyoruz; kaçak göçek... Gençcik fidanların ipe çekilmesine, öldürmeyi düşünmeyenlere ölüm yağdırılmasına karşı duran hem yanık hem isyankâr bir ses:

"*Erim erim eriyessin...*" , "*Erim gitti Melen geldi / Sanki derdim bilen geldi*"

Ali Ekber Çiçek'i, Ardahan Ölçek köyünden Ankara varoşlarına konmuş, orada kanadı kırık bir serçe gibi çırpındıkça toprağını anmış, önce köylü sonra fabrika işçisi rahmetli küçük amcamın öğretmen akrabamızdan ona armağan gelmiş plakçalarında dinliyoruz. "*Gönül gel seninle muhabbet edelim / Araya kimseyi koyma sevdiğim*", "*Mektup selam söyle benden silaya / Söyle benim için de eller ağlasın.*" "*Şu yüce dağları duman kaplamış / Yine mi gurbette kara haber var...*" On yıllar sonra geçici görevle gittiğim Edremit'te rastlaşıyorum sesin sahibiyile; bir toplantı konuşur Ali Ekber Çiçek... Ona, sesine ve sözüne âşık, çoktan olmadık acılar içinde toprak olmuş amcamı anlatıyorum. Yanı başına oturmamı istiyor. Amcamın sevdiğilerini, benim arzuladığım türkülerini art arda okuyor, makam, ara bilmeden... O ozanların, bilge ses ve söz ustalarının en önemli özelliklerinden biri de, kendi yaratışları olmayan, kamuya ait olana da kendilerine özgü ve kamusal olma özelliğini buram buram tütüren yinelenemez bir ayrıcalık katabilmeleridir. "*Haydar Haydar*", Ali Ekber'den dinlememişseniz hiç dinlememişsiniz demektir.

Neşet Ertaş'la hiç karşılaşmadım. Ama onun sesinde de o Anadolu ozanlığının, bilgeliğinin içselliği, insancılığı tüter.

Biz söz toplumuyuz, ses toplumuyuz. Bir telli tar, bir bağlama, bir dilsiz kaval, bir tulum... Acıyı da sevinci de onlarla yaşamış, içimizi, ruhumuzu onları kullanarak dizelere dökmüşüz yüz yıllarca. Yazıya sıra gelince de başkalarının abecelerine sığınmış bizden olmayan bizimkiler... Kendi konuşma dilimizi yazı dilimizle birleştirmeyi başarabileli kaç yıl olmuş ki... Cumhuriyet'in, Kuvayı Milliye'nin o büyük devrimci gücü olmasa, hangi yozlaşmayla, karmaşayla daha da bunalmış, kim bilir hangi karanlık gücün iyice oyuncağı olmuştuk. İran'dan Afganistan'a, Hindistan'dan Pakistan'a dünya kadar örneği var önümüzde. Şurada topu topu seksen yıl olmuş kendi dilimizi sayan öykünmecilerin geri asımlarına karşın yine de almsız yolumuzu da; toplumbilim açısından seksen yıl ne ola ki? Kocca bir hiç!

Dedem Korkut çağından da öte... Biz ses ve söz toplumuyuzdur ilkin; erdemini sesinde, sözünde arayan, onunla bulan, öğrenen, öğreten bir toplum. Bizans'ın, Arap bezirgânının, ya da diğer yerleşiklerin, antika uygarlıkların elinde, varsılıklarını belgelemek, mal değış tokuşunu sağlamak için gerekli olup bulunmuş yazı hep bizi karalamak için kullanıla gelmiş. "Barbar" deyip bitirmişler işi. Ticaret yolları sıkıştığında, kendi sınıflı toplumları karıştığında o göçer barbarı çağırılmışlar kördüğümüne kılıç vurmak için de, aşığalamaktan geri durmamışlar bir yandan.

Biz de gelmişiz o oyuna... Kendi özümüzle, kendi sözümüzle direnmek, kendimizi bilmek yerine onlara öykünmeyi seçmişiz (Şu bitmez tükenmez divan tartışmasına bir bakın!). Kendi bilgilerimizin, "kamlık" "şamanlık" geleneğinin sürdürücüsü, toplumun önderi olabilecek kertede duygulu, sezgili ozanlarımızın değerini bilmemişiz, görmezden gelmişiz onları, başkalarını göklere çıkarmışız... Gençlerimiz yandan yırtmaçlı, eşeyssel öncelikli, metalik sesli öykünmeciler sanatçılara dokunabilmek için kendilerini parçalar olmuşlar.

Görselliğin giderek ağır bastığı günümüzde on milyonlarca yazısız insanın içini, ruhunu, yüzlerce yıllık tarihini seslendirebilecek Veysel örneği, Mahzuni örneği ozanlar yetiştirebilir miyiz; bilinmez... Yine de böyle bir halk ekinini seslendiren yazıda çağımızın umut seslerini, Arif Sağ'ı, Mehmet Eroğlu'nu da anmadan geçmemek gerek.

Özel bir dileğin arkasından gelen günlerden birinde Mahzuni'yi yitirdik. Değerini bilemedik yaşarken; hak ettiği sevgiyi, saygıyı veremedik. Şimdiden sonra aklımızı toplar mıyız başımıza? Çok zor. Sözden geriye küçük bir "hisse" kalsa bari!

GÖKYÜZÜNDE YALNIZ GEZEN YILDIZLAR

Ayşegül İZMİRLİ

Gelin anlaşalım.

Şiirlerin, hatta bazen de deneme ve inceleme yazılarının, dergilerde "mükerrer" yayımlandığını görüyoruz ya, haydi, bunu önlemek için bazı kararlar alalım, ilkel davranalım.

Bu ciddi bir öneridir ve gelenekselleşmesi başarılabilirse eğer, hem dergileri hem de şair ve yazarları hata yapmaktan kurtaracak, bunun yanı sıra, her iki kesime de ciddiyet kazandıracak, böylece nitelikli bir edebiyat ortamının oluşmasına yardımcı olacaktır.

Kurulmasını önerdiğim bu düzenin çalışma yöntemi basit ve açıktır.

Dergilere şiir ya da yazı gönderen yazar ve şairler, ürünlerini gönderdikleri zarfın içine, üzerine adreslerini yazdıkları, pulunu yapıştırdıkları bir zarf daha koyacaklar, o kadar...

Dergilerin editör ya da sorumluları da, makbul olanı özel yazıdır elbette ama, yanıt yazmakta zorlanıyorlarsa eğer, matbu olarak hazırlanmış veya fotokopiyle çoğaltılmış, olumlu ve olumsuz yanıtı içeren iki ayrı metinden birini, (yanıt olumluysa ve birden çok ürün gönderilmişse, bu ürünlerden hangisinin yayınlanacağını, bu matbu metnin sonuna bir not olarak ekleyerek) ürün sahibine gönderecekler; bu da bu kadar.

Çok zor mu?

Bu yöntem, sanırım, her iki kesimde de bir önemseme ve önemsenme duygusu geliştirecek, özellikle şair ve yazar adaylarına ruhsal yararlar sağlayacaktır, diye düşünüyorum. Hiç değilse, adaylıktan kurtulmuş olanların çok yakından tanıdıkları o müthiş bekleyiş sancısının süresini, postanın gitti-geldi süresiyle sınırlandıracaktır. Olumlu yanıtlarda isteklenmeleri, olumsuz yanıtlarda kendilerini gözden geçirmeleri, yine bu yöntemle sağlanabilir.

Ayrıca, dergilere çift zarf göndermemişlerse, adreslerine, uyarıcı bir "sarı zarf"ın bile gelmeyeceğini bilecekler, bilet almayanlara piyangodan para çıkma olasılığının olmadığını öğreneceklerdir.

Bu yolla, dergi yöneticilerine de, tek zarfa yüz vermeme hakkı verilmiş, çift zarfa yanıt verme zorunluluğu getirilmiş olacaktır.

Kimi yeni şairler, üşenmez, dergilere dosya gönderirler ve dergi yöneticilerine, "seç, beğen, al" yöntemiyle şiirlerini yayınlama hakkı tanır. Biliyorum ki onlar, şanslarını çoğaltmak, daha çok dergide görünebilmek amacıyla, bu hakkı birden çok dergiye tanır. Sonuç, dosyanın yayınlanabilir iyi şiirlerini, çeşitli dergilerde "mükerrer" okumamızdır ki bence bu, her şair için puan kaybı, günümüzün yaygın değerlendirmesiyle söylersek, "imaj yıpranması"dır. Bu yöntemle, aday şairlerin, daha başlamadan bitmelerinin de önüne geçilmiş, ağır ama sağlam adımlarla basamakları çıkmaları sağlanmış olacaktır.

Uygulamanın başlangıcından sonra, kendiliğinden oluşan durumlarla ya da kimi dergi yöneticilerinin bilinçli düzenlemeleriyle yeni gelişmeler olabilir, yeni kurallar konabilir elbette. Ama sonunda, "Türk Edebiyatı'nda dergiciliğin çalışma yöntemi budur" a varacak bir omurga şekillenecek, sistem dik durmayı başaracaktır.

Bir düşünün, diyorum.

selam vermeden gelip geçerin

Bu yöntem uygulanıyorsa olsaydı, örneğin, Ulaş Nıkbay'ın *Bahçe* dergisinin 28. sayısında okumuş olduğumuz Elliüç Dört Çay başlıklı şiiri *Budala*'nın 20. sayısının kapağını açar açmaz karşımıza çıkmazdı ve biz de yeni kaset çıkarmış şarkıcıların kanal kanal dolaşım programlarında boy göstermelerini gördüğümüzde duyduklarımıza benzer duygular duymamış olurduk.

Bu cümleden sonra dergilere geçirim, diyordum, ama, şu kanal kanal dolaşım örneği bana Soner Demirbaş adını çağırırdı; onu da dergilere geçmeden önce -bir kez daha- yazmak istiyorum.

Seri üretim yapan ve şair adaylığından kurtulmanın yolunu çok üretmek ve çok yerde görünmek olduğunu sanan Demirbaş'ı dergilerde görmekten sıkıldım artık, bunu söylemek zorundayım.

Bu adın bağlamında, yazdıklarını mürekkebi kurumadan, gördükleri her dergiye gönderenlere, durulmamış, oturmamış, fazlasını kusmasına fırsat tanımamış şiirlerin şairlerini hırpaladığını, böyle seri üretimde bulunanların aslında adlarının üzerinde gezdirilecek zımpara kağıtları üretmekte olduklarını anımsatmak isterim. Demirbaş'la aynı konumda olanlara ya da o konuma geçmeye özenenlere diyeceğim şey, akıld kalmanın yöntemlerinden biri belki de budur ama, nicelikle niteliği dengede tutmak, kantarın topuzuna dikkat etmek koşuluyla...

Demirbaş, 1. Akdeniz Şiir Günleri'nde sunduğu bildiriye inanarak yazdıysa ve dergileri istila eden şiirleri onu tatmin ediyorsa, sözünde dursun

ve şiiri bıraksın. Yok, tatmin olmuyorsa, o zaman da tatmin olana kadar yazdıklarını dinlenmeye bıraksın. (*Alt anlar betiği* metin yapı caz'ı unutamadan şimdi de şiir: *alt anlar betiği üst*)

*

Budala'nın Nisan-Mayıs 2002 tarihli 20. sayısında, çocuk şiirleri modasına uymuş 10 şiir (!) örneği var. Adana'da çıkan *Lül*'ün ilk sayısında da çocuklara ait bir sayfa vardı. *Yenibinyıl Şiir*'in 7. sayısında yine bir çocuk şiir...

Edebiyat adına yararını anlayamadığım bu modanın, herhalde moda denen şeyin ruhuna uygun bir işlevi vardır da ben bulup çıkartamıyorum. Acaba editörler, iyi bir iş yaptıklarına, birilerini ya da bir şeyleri biçimlediklerine inanarak kendilerini mi kandırıyorlar? Yoksa, kendilerine yakın hissettikleri ikinci şahısları mı tatmin ediyorlar?

Güneş İspir'in *Yenibinyıl Şiir*'deki *Yokuş Ve Kuş*'u gerçekten iyi. Ama bu geleceğe dönük bir şeyler anlatır mı bize? Çocukları yüreklendirmek midir bu yapılan, yoksa onlara anı kazandırmak mı? Ben, andığım dergilerdeki şiirlerin hiçbirinde bir "dahi çocuk"un izini bulamadım. Bu şiirlerin yayınlanmasının amacının da bu izi göstermek olduğuna inanmıyorum. Öyleyse ne?

Budala'nın bu sayısında yayınlanan, Hüseyin Alemdar'ın *Mazi Vakti*, Şeref Bilsel'in *Sırtını Yıkamayanlar İçin Banyo Müziği*, Atilla İlhan koks da Abdullah Eraslan'ın *Jilet* adlı şiirlerini iyi şiir olarak işaretledim.

Bahçe'nin 28. ve 29. sayılarında iyi şiirler vardı ama, sanırım bana uzaktan uzağa Yusuf Atılgan'ın *Aylak Adam* adlı romanındaki teyzeyi anımsattığı için, en çok Ebuzer Saray'ın *tey- şiirini* sevdim. Sadık Yaşar'ın *Eskiden şiiri* de bir daha okutturan şiirlerdendi.

insanın boyu çocukluğu kadardır

Bahçe'nin 29. sayısındaki Ayten Mutlu'nun *Uzun Gemide Akşam* adlı dosyasından seçilmiş dizeler de onun uzun sürmüş sessizliğinin nedenlerini açıklayan, durmuş, süzülüş, imbibiklenmiş dizelerdi.

Kavram Karmaşa'nın 24. sayısında hem doyurucu yazılar (Hilmi Haşal'ın, Bozkır Esintisinin *Dediğidir*: Kılıç İpekte Sınır başlıklı Hüseyin Ferhat incelemesi) hem de iyi şiirler vardı. Enis Akın'ın *Dünyanın En Çok Satış Yapan Tezgâhtarı* adlı kapak içi şiiriyle Ergül Çetin'in, -ki sesini duymadığımız şairler arasındaydı ne zamandır- *Kanatları Bağlı Kır Kuşlar Ve Gri* adlı şiiri iyi şiirlerdi. Bayram Balcı da bu sayının dikkat çeken şairlerdendi.

Kavram Karmaşa'nın bu sayısının en iyi şiirini Zeynep Uzunbay yazmış; Sunam Aman. Uzunbay, ne zamandır hayatın içli yanını okşayıp okşayıp ortaya çıkardığı acıların cinine yazdırıyor şiirlerini. Sunam Aman da onlardan biri.

Alaattin Topçu'nun *İlkyazı*'ya koyduğu notta da belirtiliyor bu: *Kavram Karmaşa*, hızla bir Halim Şafak dergisi olma yolunda. 24. sayıdaki üç yazının başlığının altında bu imza var. Eğrisiyle doğrusuyla bir dergiyi, bütün sorunlarını üstlenerek tek başına çıkartırken bu arada çitayı aşağıya düşürmemek gayretinde olan Şafak'a kolaylıklar...

Anacağım son dergi, Muş çıkışı *Şiya*... İyi bir dergi değil *Şiya* ama, ilk sayısıyla son sayısını yan yana koyarak incelediğimde, amatörlükten çok acemilik kokan çizgilerden sıyrılarak iyi bir dergi olma yoluna yöneldiğini söyleyebiliyorum. Elbette, bu ülkenin merkeze uzak bir bölgesinde, Muş gibi unutulmuş bir kentte çıkıyor olması çok önemli. O yörenin sanata aç insanlarını şu an içi su dolu bir biberonla beslemek rolünü üstlenmiş olan *Şiya*'nın biberonunu "mama"yla dolduracağı günlerin geleceğine inanmak istiyorum.

"Manisa'nın *Gediz*'i 7. sayısıyla yeniden çıktı" diyor ve ekliyorum:
Görüşeceğiz...

Yayın Yönetmeni	: Ramis DARA
Koordinatör	: Serdar ÜNVER (Tel : 0535- 398 98 16)
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Melih ELAL
Yönetim Yeri	: Ataevler, Adalet Sk. Adaletkent Sitesi, H Blok, D: 3 Nilüfer - BURSA
Yayın Danışmanları	: İhsan ÜREN, Hilmi HAŞAL
Yazışma Adresi	: R. DARA, P. K. 68 16371 Ulucami - BURSA
Baskı	: Özsan Matbaacılık, İzmir Cad. No : 221 - BURSA
Elektronik Posta	: akatalpa@hotmail.com
Faks	: 0224 - 452 22 65

Aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* Ocak 2000'de Bursa'da kurulmuştur.

